

”נקודה טובה” – מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

גיליון 18 - שנת תשפ”ה גיליון ”משפטים” – כד שבט תשפ”ה, 22 לפברואר, 2025

לע”נ אמו”ר ר’ יוסף-חיים ב”ר יעקב רוט ז”ל

ב”ה

”נקודה טובה” לפרשת ”משפטים” - סיפורם של האנשים השקופים

פרשתנו מסדירה ומגדירה את קיומה של חברה צודקת על בסיס מגוון ציוויים בתחומי דיני וזכויות העבדים, דיני נזיקין בנפש בגוף וברכוש, דיני השומרים, דיני צדקה ועוד. מגוון מצוות העוסקות בכל תחומי החיים. מגוון המחדד את הידיעה וההבנה כי היהדות איננה רק ”דת” המתמקדת במערכת היחסים שבין אדם לבוראו, אלא דרישה לאורח חיים ראוי ומקיף לאדם, לקהילה, לעם ולעולם. לא רק בבית הכנסת, אלא גם בכיכר השוק.

אורח חיים מופתי המבוסס על אמת ועל יושר, על צדק ועל חסד, על סדר ועל חמלה. על כבוד האדם ועל אחריות אישית וקולקטיבית, שהרי ”כל ישראל ערבים זה בזה” וזה לזה. וזאת, מכוח הברית עם הקב”ה. הברית שנוסדה בין הקב”ה ואברהם אבינו וזרעו לדורות עולם וחודשה זה עתה במעמד הר סיני.

ההפטרה המתכתבת עם הפרשה, עוסקת בנושא העבדות בימי בית המקדש הראשון. המצב הכלכלי במלכות יהודה היה קשה ורבים נמכרו לעבדים. אולם האדונים סירבו לשחרר את העבדים עם תום תקופת שש השנים, על פי התורה והמשיכו לשעבד אותם שלא כדין. ולא עוד, אלא ששחררו אותם כדרישת צדקיהו המלך, אך שיעבדו אותם מחדש.

צדקיהו המלך כרת ברית עם העם ”לְשַׁלַּח אִישׁ אֶת עֶבְדוֹ וְאִישׁ אֶת שְׁפָחָתוֹ הָעִבְרִי וְהָעִבְרִיָּה חֲפְשִׁים...” (ירמיהו לד, ט) ו”לְקַרְא לְהֵם דְּרוֹר” (שם, ח). ואכן, ”כָּל הַשָּׂרִים וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בָּאוּ בְּיָרִית...” שחררו את העבדים והשפחות, אולם מיד לאחר מכן, תפסו אותם ושיעבדו אותם מחדש, ככתוב: ”וַיָּשׁוּבוּ אַחֲרַי כִּן וַיָּשׁוּבוּ אֶת הָעֶבְדִּים וְאֶת הַשְּׁפָחוֹת אֲשֶׁר שָׁלַחוּ חֲפְשִׁים וַיִּכְבְּשׁוּם לְעֶבְדִּים וְלַשְּׁפָחוֹת” (שם, י-יא).

כך מציבה ההפטרה בפנינו מצב בו העם התעלם מחוקי ומצוות התורה (שבפרשתנו) ביד רמה וברגל גסה, תוך פגיעה בזכויות הפרט. והנביא גם מתאר את העונש הנורא - עונש הגלות, שנגזר על העם בשל כך.

זהו מצב בו אדם בעל כוח ושררה, רואה רק את עצמו ואת רצונו להתעשר ולצבור עוד עמדות כוח הון ושלטון, תוך כדי רמיסת זכויותיו של האחר והתעלמות גמורה ממנו ואכן, גם בימינו יש מי שמנצל עובדים חלשים מן המעמד הנמוך (אנשים שקופים...) ולא נותן להם את הזכויות המגיעות להם.

והדברים אמורים לא רק כלפי טייקונים ואילי הון, אלא כלפי כל אחד מאיתנו. ועל כך יעיד הביטוי ההלכתי: **”עני המהפך בחורה”** (קידושין נט ע”א). ביטוי המתאר מצב בו אדם עוסק בחפץ כלשהו, עמל בו, או מתלבט האם לקנות אותו או לא. והנה מגיע מישהו אחר, חוטף את החפץ מידו ועושה בו קנין. אמנם מן ההיבט הטכני הקר והיבש, החפץ אכן שייך לחוטף אבל חז”ל הסתייגו מכך וטענו כי מן ההיבט המוסרי הדבר אינו ראוי כלל. בבחינת: **”כשר אבל מסריח”**...

כך הפך הביטוי **”עני המהפך בחורה”** לדרישה מוסרית לראות את ה”אחר” ולתת לו מקום. לא להידחף בתור וכן לתת זכות קדימה בכביש. לא לגנוב רעיון או פטנט של מישהו אחר ולא לחטוף

"נקודה טובה" – מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

לאחר את המשרה או את העסקה (שלא לדבר על איסור השוחד...). פשוט להיות ישר והגון. לראות את האחר, לכבד אותו ולשמור על זכויותיו. לא רק על פי דין, אלא גם "לפנים משורת הדין".

והדבר נכון במיוחד ביחס לחלשים בחברה – הגר היתום והאלמנה, כלשון התורה. ובימינו הצטרפו לרשימה הזאת גם בעלי המוגבלויות, הקשישים והבודדים ופגועי הנפש ועוד.

ומכאן לנבואתו של ישעיהו, הקורא לבני דורו להתמקד בדאגה ובעזרה לחלשים – לראות אותם ולמלא את מחסורם: "הֲלוֹא פָּרַס לְרַעַב לֶחֱמֶךָ וְעָנִיִּים מְרוּדִים תִּבְיֵא בַּיִתְךָ כִּי תִרְאֶה עָרֶם וְכִסִּיתוֹ וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלֵּם". ואם כך נעשה, אז הקב"ה יהיה קשוב לתפילותינו: "אֲזַי תִּקְרָא וְה' יַעֲנֶה תְּשׁוּעָה וַיֹּאמֶר (ה' יענה ויאמר) הֲגִנִּי... " (פרק נח, פס' ז-ט).

ועל כך אמר הנביא מיכה: "הֲגִיד לְךָ אָדָם מֶה טוֹב וּמָה ה' דּוֹרֵשׁ מִמֶּךָ כִּי אִם עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד וְהִצָּנֶע לְכַתֵּם עִם אֱלֹהֶיךָ" (ו, ח).

הברכת שבת שלום ובתפילה לישועה

אשה רוס

לכניסה או להסרה מרשימת התפוצה (במייל ו/או בווטסאפ), ניתן לפנות למייל: rothmoshe@gmail.com

ארכיון "נקודה טובה": http://www.pirsuma.com/nekuda_tova

נא לשמור על קדושת הגליון ולהכניסו לגניזה לאחר השימוש.

יש לך הערה או הארה? אשמח לקבל למייל הנ"ל. **אהבת? הפץ בין חבריך.**